

आभियान

साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

વર્ષ : ૮૦ / અંક : ૪૨ / ૨૦૨૦ જેઠ ૨૬ ગતે શુક્રવાર / June. 9, 2023 / મૂલ્ય રૂ. ૧૦/-

यही हो नि संवैधानिक सर्वोच्चता

काठमाडौं । राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले रेशम चौधरीलाई आममाकी दिएर गलत निर्णय गरेको २ दिनपछि फेरी अर्को गैरसम्बैधानिक कार्य गरेर विवादको धेरामा तापिएका छन् । राष्ट्रपति व्यक्तिमात्र नभएर एउटा संस्था समेत हो । त्यही संस्थाले पहिला अस्वीकार गरिसेको नागरिकता विधेयक गलत तवरले प्रमाणिकरण राष्ट्रपतिले गरिएदिएका छन् । त्यो पनि प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल भारतको भ्रमणमा जानु भन्दा २ घण्टा पहिला अर्थात जेष्ठ १७ गते ।

नगरिकता विधेयक प्रमाणिकरण गरिएको राष्ट्रपति कार्यालयको प्रेस विज्ञप्ति अनुसार संविधानको धारा ६१ र ६६ अनुसार विधेयक प्रमाणिकरण गरिएको उल्लेख गरिएको भएपनि विधेयक प्रमाणिकरण गर्ने व्यवस्था संविधानको धारा ११३ को २ मा मात्र उल्लेख गरिएको हुनाले नागरिकता विधेयक प्रमाणिकरण अमान्य हुन

»» बाँकी ८ पेजमा

नागरिकता समस्या सता गठबन्धनको मात्र हो त ?

काठमाडौं । लामो राजनीतिक यात्रा गरेर पटक पटक उपरधानमन्त्री बनिसकेका राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले कार्यालिका अर्थात मन्त्रिपरिषद्को सिफारिसमा विधेयक प्रमाणिकरण गरे भन्नु आफैमा लज्जाको विषय हो । के राष्ट्रपति पौडेल सत्ता गठबन्धनका मात्र राष्ट्रपति हुन् कि ? सत्ता गठबन्धनलाई बलियो बनाईदिने नाममा शक्ति पृथकीकरणको सिद्धान्त विपरित विधेयक अधि बढाइनु र विधेयक प्रमाणिकरण हुनुबाट विधायिकाको अधिकार अतिक्रमण समेत भएको छ । कानुन बनाउने अधिकार सांसद र संसद बाहेक अरुलाई छैन ।

लामो समयदेखि राष्ट्रपति कार्यालय सत्ता

आफ्ना परिवारका सदस्यलाई खकीय सवित बनाउन नपाउने व्यवस्था गरौ

काठमाडौं । नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्डले गर्दा मुलुकको छिवि मात्र गिरेको छैन नेपालीहरू पैसाको लागि जस्तासुकै अपराधपूर्ण कार्य गर्न पनि तयार हुन्छन् भन्ने सन्देश प्रवाह भएको छ । मन्त्री र वहालवाला सचिव लगायतका अन्य व्यक्ति र मन्त्रीका छोराहरू नै यो काण्डमा मुछिएका हुनाले अब सत्तामा बस्न्हरूले सजग रहनुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ । पूर्व उपप्रधानमन्त्री एवं सांसद टोप बहादुर रायमाझी र तत्कालिन गृहमन्त्री रामबहादुर थापाका छोरा समेत यस प्रकरणमा मुछिनु भनेको सत्ताको प्रतिनिधिका रूपमा संलग्न हुनु चाहै ।

यस प्रकरणमा मन्त्री र तिनका नातेदार, कर्मचारी र विचौलियाको सञ्जालके आफ

वारा ८ बिचालयाका सञ्जाल आफ् ॥

राष्ट्रपति

काठमाडौं। राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेल राष्ट्रपतिमा निर्वाचित भएको छोटो समयमै २ वटा गैर समैधानिक निर्णय गरेर विवादको धेरामा तानिएका छन्। नागरिकता विधेयक प्रमाणिकरण र जघन्य हत्याको आरोपमा जेल जीवन विताइरहेका रेशम चौधरीलाई आममाफी दिएर। रेशम चौधरीलाई जिल्ला अदालत कैलाली र उच्च अदालत दिपायलले जन्मकैदको फैसला गरेका थिए। जिल्ला र उच्च अदालतको निर्णय विरुद्ध चौधरी सर्बोच्च अदालतमा पुगेका भएपनि सर्बोच्च अदालतले समेत जिल्ला अदालत र उच्च अदालत दिपायलको निर्णयलाई सदर गरेको थियो। सर्बोच्च अदालते आफ्नो फैसला समेत गार्डनिक नार्स त्रिपुरा त्रिपुरा त्रिपुरा

राष्ट्रपति पौडेलको गतल निर्णय

A black and white close-up portrait of an elderly man with a wrinkled face, wearing a dark, conical topi hat. He is looking slightly to his left with a faint smile. The background is blurred, showing foliage.

भ्रष्टाचार र लोकतन्त्र

एक अर्काका परिपूरक

काठमाडौं । प्रायः सबै दल भन्दा पनि तुला भनिएका र सत्ता गर्थबन्धनमा रहका दलका नेताहरूले एक स्वरमा भने गरेका छन् लोकतन्त्रमाथि नै खतरा उन्पन्न भयो भनेर । उनीहरूले भन्ने गरेका छन् उपलब्धि गुन्ने डर भयो भनेर तर उनीहरूले को बाट लोकतन्त्रमाथि खतरा भयो र उपलब्धि गुन्ने कार्य कसले गयो भन्ने जनतालाई बुझाउन सकिरहेको छैन । मुलुकको आर्थिक अवस्था डामाडेल अवस्थामा पुऱ्याइएको छ । भ्रष्टाचारले गर्दा मुलुकलाई कंगाल अवस्थामा पुऱ्याइएको छ । भ्रष्टाचार रोक्ने कार्यमा सरकार उदासिन रहेको छ । आफैन्नै देशमा नागरिकलाई अनागरिक बनाएर अमेरिका पठाईदिने भुटा आश्वासन बाँडेर मन्त्री र सचिवहरूले नै जनतालाई ठगी गरिरहेका छन् । नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्ड त प्रतिनिधि

हार्डीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

जग्गा सट्टापट्टाको निर्णय पहिला नै भइसकेको छ : प्रधानमन्त्री दाहल

कि प्रमाण देखाऊ कि संसद र जनतासामु माफी मागा

काठमाडौं । जेष्ठ २४ गते
राष्ट्रियसभाका सदस्यहरूले उठाएनकी
प्रश्नहरूको उत्तर दिँदै प्रधानमन्त्री
पुष्टकमल दाहालले अर्को विवादस्पद
अभिव्यक्ति दिएका छन् । उनले भनेका
छन् जुन जुन पार्टी र नेताले जग्गा
सङ्घापट्टा गर्नु हँडैन भनेका छन् उहाँहरूले
नै आफै सङ्घापट्टाको निर्णय गराउनु भएको
छ भनेर । अहिले आफूले त्यसको दृ
याकै प्रमण देखाउन सकिन तर समय
आएपनि प्रमाण देखाउन सकिएला भनेर ।
जग्गा सङ्घापट्टाको विरोध प्रतिनिधिमा
नेकपा एमाले राष्ट्रिय, प्रजातन्त्र पार्टी,
राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी, नेपाल मजदुर
किसान पार्टी र राष्ट्रिय जनमोर्चाले गरेका
थिए । राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी नयाँ गठन
भएको पार्टी हो भने राप्रापा लगायत अन्य
दलहरूले सत्ताको नेतृत्व नगरेका हुनाले
उनीहरूले निर्णय गराउन सक्ने सम्भावना
नै रहेन । नेकपा एमालेले सत्ताको नेतृत्व
गरेको हुनाले प्रधानमन्त्री दाहालले अप्रत्यक्ष
रूपमा त्यस्तो आरोप नेकपा एमालेप्रति
लगाएको हो । प्रधानमन्त्री दाहालले अहिले

मन्त्रिपरिषद्को आग्रहमा विधेयक प्रमाणिकरण गरे भन्नु अर्को गल्ती

काठमाडौं। राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले १९ महिनादेखि दराजमा थन्किएको नागरिकता विधेयक जेष्ठ १७ गते मन्त्रिपरिषदको सिफारिसमा गलत तवरले प्रमाणिकरण गरेपछि सो कार्यको सङ्कल हुँदै संसदसम्मान विविध भएको छ। नेपालको संविधानले संसदबाट पारित भई राष्ट्रपति कार्यालयमा गएको विधेयकहरू राष्ट्रपतिले १५ दिन भित्रमा प्रमाणिकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। तत्कालिन राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले नागरिकता विधेयक प्रमाणिकरण गर्न अस्वीकार गर्दै २०७९ श्रावण २९ गते आफ्नो सुभाव सहित पर्नविद्यार गर्न विधेयक संसदमा फिर्ता

पठाएकी थिइन्। त्यसपछि संसदले पहिले पठाएको विधेयक हुबहु पारित गर्दै २०७९ भाद्र २० मा पुन राष्ट्रपति कार्यालय पठाएको थिए। २०७९ श्रावण १५ गते राष्ट्रपति कार्यालयमा पहिले पटक विधेयक पठाइएको थिए।

गठबन्धनको नेतृत्वको पुष्पकमल दाहाल सरकारले नागरिकता विधेयक प्रमाणिकरण गरिदिने २०८० जेष्ठ १२ गते मन्त्रिपरिषदको बैठकले राष्ट्रपतिलाई आग्रह गर्ने निर्णय गरेर राष्ट्रपति कार्यालयलाई पत्र पठाएको र सोही पत्रका आधारमा राष्ट्रपतिले जेष्ठ १७ गते विहानै विधेयक प्रमाणिकरण गरिदिएका थिए। विधेयक प्रमाणिकरण गरिसक्नेपछि राष्ट्रपति कार्यालयले

जारी गरेको विज्ञतिमा संविधानको धारा ६१ को उपधारा २,३,४ र धारा ६६ एवं सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त समेत बमोजिम विधेयक प्रमाणिकरण गरेको छ भने राष्ट्रपतिको निर्णयमा भनिएको छ । संविधानको धारा ६१ मा राष्ट्रपतिको व्यवस्था गरिएको छ भने ६६ मा राष्ट्रपतिको अधिकार र कर्तव्य उल्लेख गरिएको छ । यी दुवै धारा र उपदफा अनुसार विधेयक

संविधानको धारा ११३ को व्यवस्था अनुसार विधेयक प्रमाणिकरण गर्नुपर्ने हुन्छ । गलत धारा

प्रयोग गरेर किन हुन्ने

ਸਾਰੀਲੇ ਵਿਅਕੀਨਾ ਕੇ ਹਾਂ ?

काठमाडौं । जेठ १७ देखि २० गतेसम्म दिल्ली भ्रमण गरेका प्रधानमन्त्री पुष्टकमल दाहाल 'प्रचण्ड' भैसीदेखि लिपुलेक क्षेत्रका नेपाली भूभागसँग बंगलादेश पुग्ने बाटो सट्टापट्ट गर्न सकिने जस्तो राष्ट्रघातको आरोप खेपिरहेका छन् । तर प्रधानमन्त्री सँगै दिल्ली भ्रमणमा गएका ५ मन्त्रीले दिल्लीमा के गरे ? कुन उद्देश्यका लागि तिनलाई जन्ती बनाएर दिल्ली लगियो ?

जेष्ठ १५ गते गणतन्त्र दिवसको उपलक्ष्यमा
मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाट आममाफी दिने
निर्णय गरेर त्यही निर्णयलाई राष्ट्रपतिकहाँ
पठाइयो र राष्ट्रपतिले आममाफी दिए ।

विभिन्न १० वटा अपराधमा आममाफी
दिन नसकिने प्रावधान फौजदारीसहितामा
उल्लेख भएको भएपनि जघन्य अपराध
र अमानवीय क्रुर हत्यामा संलग्न भएको
अदालतले प्रमाणित गरिसकेको व्यक्तिलाई
आममाफी दिइनु संविधानको ठाडो उल्लंघन
हो । २०७२ भाद्र ७ गते कैलालीको
टिकापुरमा नेपाल प्रहरीका वरिष्ठ उपरीक्षक
सहित ८ प्रहरी र एक दुधे बालकको
विभत्सपूर्ण तबरमा हत्या गरिएको थियो ।

मेझी पंगल वा मणिपुर मुस्लिमहरूको दुर्दशा सुनिएन

रमेश खड्का

मुस्लिम सैनिकहरूलाई उपत्यकामा बस्त अनुमति दिए। उनले सिपाहीहरूलाई रथानीय मेती महिलाहरूसँग विवाह गर्न पनि अनुमति दिए र अहिले तिनीहरूका सन्तानलाई मेझी पड्गल भनिन्छ।

पड्गलहरूले मेझी भाषा बोल्छन् र तिनीहरूको वर्तमान जनसंख्या २३९,८८६ छ, जुन राज्यको जनसंख्याको ८४० प्रतिशत हो। मणिपुरी मुस्लिमहरू मुख्यतया मणिपुरको राजधानी इम्फाल र वरपर केन्द्रित छन्। तिनीहरूले आफ्नो छुट्टै इस्लामिक पहिचान कायम राख्छन् यद्यपि तिनीहरू अन्य स्थानीय समुदायहरूसँग आत्मसात र मिसिएका छन्। मणिपुरी मुस्लिमहरूले आफ्ना गैर-मुस्लिम

मणिपुरी मुस्लिम वा मेझीतेर्ई पड्गलहरू मेझीतेर्ई र कुकुरी बीचको वर्तमान जनजातीय युद्धमा उपिरहेका छैनन् हिन्दू मेझी समुदायबाट उत्पीडनमा परे पनि उनीहरू मणिपुर आदिवासी फोरम सँग तालमेल गर्न तायार छैन्।

मुस्लिम मेझीहरू हिन्दू मेझीहरूलाई आफ्ना भाइहरूको रूपमा हेर्छन् जससँग तिनीहरूको चिरिहेको भगडा छ जसलाई सम्बोधन गर्न आवश्यक छ तर हाललाई उक्साउन सकिंदैन किनकि यसले वर्तमान संकटलाई मात्र बढाउँछ। मणिपुरी मुस्लिमहरूले मेझिटिसका शब्दहरूसँग हात मिलाउनु उनीहरूको अस्तित्वको लागि निकारक हुने ठान्छन् कि निन्महरू मैदानहरूमा तिनीहरूसँग गाला-जोलमा बस्तून्।

मणिपुरमा ज्ञात जिल्लाहरू छन् - जसमध्ये दस पहाडी क्षेत्रहरूमा र छाटाट उपत्यकामा छन्। यसका ६० निर्वाचन क्षेत्रमध्ये ४० उपत्यका जिल्लामा छन् भने बाँकी २० पहाडी जिल्लामा छन्। पहाडी जिल्लाहरूमा राज्यका दुई जनजाति समुदाय - नागा र कुकुरीहरूको प्रभुत्व रहेको छ भने उपत्यका जिल्लाहरूमा मेझी समुदायको प्रभुत्व रहेको छ। अहिले प्रायः पहाडी क्षेत्रमा रहेका १२ जिल्ला मेझी समुदायको बाहुल्यता भएका तराईबाट अलग हुन चाहन्छन्।

मणिपुरमा धार्मिक जनसंख्याको प्रतिशत हो:

हिन्दू मेझिटिस ४९३१ प्रतिशत
ईसाईहरू - कुकुरी र नागा ४९२९ प्रतिशत
मुस्लिम ८४० प्रतिशत
आदिवासी र अन्य धर्म ८१९ प्रतिशत

को हुन् मणिपुरी मुस्लिम?

राजा खेग्ना (१५१०-१६५२) को शासनकालमा ७७ औं शताब्दीको प्रारम्भिक भागबाट मणिपुरी समाजको महत्वपूर्ण हिस्सा बनेको थियो जब सिल्हेटको तरफबाट जनरल मुहम्मद शानीको नेतृत्वमा एक हजार मुस्लिम सैनिकहरू युद्धमा परेका थिए। मणिपुरी राजाले

छिमेकीहरूसँग धेरै सास्कृतिक विशेषताहरू साफा गर्नु र सामान्यतया तिनीहरूसँग शान्तिमा बस्तून तर तिनीहरूको मेझी समुदायसँग लामो समयदेखि विवाह छ।

मणिपुरी मुस्लिमहरू मेझेटेउद्घारा सामाजिक विरोधी तत्वहरू, चोरी वा लाग्युदार्थको व्यापार, इत्यादि जस्ता केही अपराधहरूको लागि जोखिममा छन्। पड्गल समुदायलाई वर्णन गर्न धेरै जातिवादी शब्दहरू प्रयोग गरिन्था पाङ्गालहरूलाई मेझीहरूसँग नियमित रूपमा आक्रमण गरिन्छ, कहिलेकाही कुनै उत्तेजनाको कारण र धेरै पटक बिना कुनै उत्तेजनामणिपुरी मुस्लिमहरूमाथिको आक्रमणहरू स्थानीय मिडियामा नियमित रूपमा रिपोर्ट गरिन्छ, तर राष्ट्रिय मिडियाले त्यस्ता समाचारहरूलाई कभरेज गर्दैन किनभने मुख्य भूमि भारतका लागि यो समाचार होइन। १९९३ मा मुस्लिम नरसंहारः मुस्लिम र

मारेका थिए र यसले हिसालाई निम्न्यायो।

३ मे, १९९३ मा सुरु भएको हिसा ५ मे सम्म रामोसँग जारी रह्यो। धेरै ठारैमा भडप भइरहेको बेला, मुस्लिम यात्रुहरू बोकेको बसमा आगजनी गरियो। पुलिसले हिसा रोक वा मेझीहरूसँग मुस्लिमहरू विरुद्ध फैलाइएको गलत जानकारी समावेश गर्न थोरै गरे। नरसंहारले लगभग १३० पड्गलको मृत्यु र सम्पत्तिको ढूलो धति देख्यो। तत्कालीन मणिपुर सरकारले राज्यमा शान्ति खालीपना गर्न जनतासँग मिलेका काम गर्यो।

जग्गाको हानि: पड्गलहरूले सन् १९९३ को दगापछि आफ्नो केही जग्गा बारम्बार गुमाएको अनुभव गरेका छन्। २००८ मा एउटा घटना भएको थियो जहाँ मणिपुरी सरकारले ४ सय पाङ्गालहरूलाई उनीहरूको घर छाडन बाध्य तुल्यायो, उनीहरूलाई वन आक्ष र धान धान क्षेत्रमा बसेको आरोप

लगाइएको थियो।

सरकारले पड्गलहरूलाई निष्कासन गर्नका लागि प्रहरी तेनाथ गन्धो र वातावरणीय कानुनको प्रयोग गयो। मणिपुरी मुस्लिमहरूलाई ती निष्कासनका क्षतिपूर्ति अर्कै दिइएको छैन। राज्य सरकारका यी कार्यहरूले धस्त पारे। ज्ञादघ दिएका थिए। ज्ञादघको विस्तार गर्नु भन्ने बारे विरोधभासी रिपोर्टहरू छन्।

मणिपुरी मुस्लिमहरूले वर्तमान अवस्था:

मणिपुरमा मेझी पड्गलहरूले भेदभाव,

सीमान्तीकरण र इस्लामोफोबियाको सामना गर्नु भएको मुस्लिमहरूले आफ्नै चुनावी बलमा थोरै विधायकहरू निर्वाचित गरे पनि, विधायिकामा उनीहरूको प्रतिनिधित्व द्रुत रूपमा घटैरै गएको छ। मोहम्मद अलिमुदीन मणिपुरका पहिलो मुख्यमन्त्री थिए भन्ने कुरा याद गराउनुपर्णेसन १९९७ मा मणिपुरले राज्यको दर्जा प्राप्त गर्दा उनी मणिपुर पार्टी (एमपीपी) का नेता थिए।

मणिपुरी मुस्लिमहरू धेरै तरिकामा भेदभाव गर्नु उनीहरूको उच्च शिक्षा, स्वास्थ्य सेवा र रोजगारीमा कम पहुँच छ। उनीहरूले सामान्यतया मेझिटिस र अन्य स्थानीय समूहहरूको तुलनामा सरकारबाट असमान मात्रामा कम सहायता प्राप्त गर्नुकारक राज्यका गान्धी बालिका विद्यालयमिड-डे मील कार्यक्रमको कार्यान्वयन मुस्लिम बहुल क्षेत्रमा उपलब्ध छैन यद्यपि यो नागा र कुकुरी क्षेत्रमा

उपलब्ध छ।

मुस्लिम भेदभावको अर्को उदाहरण यो हो कि जब स्यानमास्सा २०१७ मा रोहिण्या संकट सुरु भयो, मणिपुर सरकारले २०१८ मा मणिपुर जनताको संरक्षण विधेयको मस्तौदा तयार गर्यो तर मस्तौदा समितिमा कुनै पनि मुस्लिमहरूलाई समावेश गरेन। यो विधेयक रोहिण्या र अन्य आप्रवासीहरूलाई मणिपुरमा बसोबास गर्नबाट रोकको लागि थियो। मुस्लिमहरूलाई हटाउनुको कारण उनीहरूले रोहिण्यहरूलाई शरण दिइएका थिए।

मणिपुरमा भाजपाको उदय: मणिपुरमा बीजेपीको उदय २०१६ देखि मुख्यतया कांग्रेस पार्टीको कुशासनका कारण भएको हो। २०१७ राज्यको चुनावमा, कांग्रेसले ६० विधायकसभा सीटहरू मध्ये दूल जितेर राज्यको संवैधनिक दूलो पार्टी बन्नो। २१ सितम्बरमा भाजपाले अन्ततः विधायकहरूलाई जोडेर सरकार बनायो र ३२ विधायिकाहरू जम्मा गर्न सक्यो। मणिपुरमा बीजेपीको भोट शेयर २०१२ मा दुई प्रतिशतब्दीबाट बढेर २०१७ मा ३६ प्रतिशत पुर्यो।

नन् २०१६ देखि मणिपुरमा बीजेपीको उदयले मुस्लिम विरुद्धको आक्रमणमा वृद्धि भएको छ। स्टेटेम्बर २०१८ मा, मोहम्मद फारुक खान नामक एक पड्गललाई एक स्कुटर "चोरी" गरेको आरोपमा भीडले कुटपिट गरेको थियो। उनको हत्याको भिडियो सामाजिक सञ्जालमा भाइरल भएको थियो। यो घटनाले सुरक्षाका लागि पड्गलहरू उडेको थियो। यो घटनाले सुरक्षाका लागि पड्गलहरूले दूलो बन्ने देख्यो। मणिपुरमा मुस्लिमहरू विरुद्ध शारीरिक हिसाका अन्य उदाहरणहरू छन्। जुन भारतमा मुस्लिमहरू विरुद्ध बीजेपीको राष्ट्रिय स्तरको अभियानको प्रतिक्षमा पुर्यो।

निर्कर्ष: मेझीतेर्ई र मुस्लिम समुदायहरू बीच पूर्ण विश्वासको कमी छ। दुईले एकर्कालीन दूल र शकाको उत्तराधिकारी शान्ति र सदभावमा बीच्नुको महत्वपूर्ण तरिकाबाट चेताना फैलाउन विभिन्न समूहहरू सम्बिलित शान्ति समितिहरू आयोजना गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय एकताको लागि उत्तर पूर्व मच्योको पहलमा मेलमिलापका लागि केही पहल भइरहेको छ। यस पहलले मेझीतेर्ई र मुस्लिम समुदायहरू बीच केही कर्षण निर्माणको छ तर दुई बीचको कुनै पनि वास्तविक विश्वास निर्माण अभ्यास मायावी रहन्छ।

एक प्रधानमन्त्रीले यज्ञमा काम सुरु गरे, अकोले विस्फोट गरे

चौधरी जी

सर्वशक्तिमान् अल्लाहको निरन्तर आशीर्वादमा, जीवित राष्ट्रले पाकिस्तान आणविक शक्ति बन्ने र यसरी बलियो प्रतिरक्षा प्रतिरोध प्राप्त गर्न संकेत गर्दै मे २८ (आज) अर्को युम-ए-तकबीर मनाउँदैछौं २८ मे १९९८ मा पाकिस्तान इस्लामिक विश्वको पहिलो आणविक शक्ति बनेको थियो जब सिल्हेटको तरफबाट जनरल मुहम्मद शानीको नेतृत्वमा एक हजार मुस्लिम सैनिकहरू युद्धमा परेका थिए। मणिपुरी राजाले

आक्रामक र धम्कीपूर्ण मुद्रा जारी राखेपछि पाकिस्तानलाई कसले आणविक शक्ति बनायो भन्ने कुरा यहाँ संक्षिप्तमा

लोकतन्त्रलाई घोडा घटेर अपराधतन्त्रले बुर्कुसी मार्न थाल्यो

लोकतन्त्र नै भनिएछ ।

सरकारले मनमौजी निर्णय गर्ने र राष्ट्रपतिले स्वार्थमा फसेर विवेक राख्दैनन् भने सांसद र नागरिक समाजले सङ्क र संसदमा विद्रोह गरेर विधि स्थापित गर्ने कडा कदम चाल्पुर्ने हो, तैचूप मैं चूप पो गर्न । यो तरिकाले लोकतन्त्रलाई घोडा चडेर अपराधतन्त्रले अरै बुर्कुसी मार्न वातावरण पो विकसित हुनथालेको छ ।

यस्तै अपराधतन्त्रबाट असन्तुष्ट भएर हो, १६औं गणतन्त्र दिवसमा आइपुग्दा समेत आमनागरिकले खुशी मनाएका छैन, गणतन्त्र, लोकतन्त्रलाई अपनवर्च ग्रहण गरेको देखिएन । गणतन्त्र दिवसमा राज्यमा बसेका, सुरक्षा निकाय, कर्मचारीमात्र सहभागी हुन्छन्, भोज खान्छन् । गणविहीन यो कस्तो गणतन्त्र हो ?

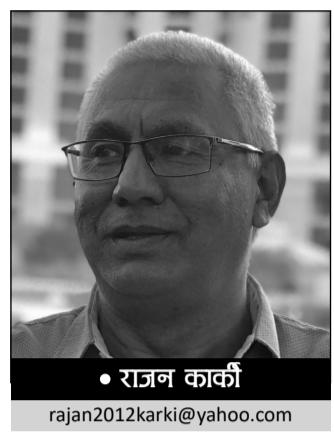
यो परिदृश्य भनेको जनताद्वारा गणतन्त्र अस्वीकार गरेको प्रमाण हो ।

समय परिवर्तनशील छ । समयक्रममा कहिले स्वभाविक, कहिले अस्वभाविक परिवर्तन आउँछ । परिवर्तनपछि हुनुपर्ने चार तीन तत्व रहेछन्- दूरदृष्टि, इमानदारिता, सुधासन र निष्पक्षता । यी चार तत्व नहुँदा लोकतन्त्र जितिसुकै उत्तम व्यवस्था भए पनि असफल हुनेरहेछ । लोकतन्त्रका सामु यक्ष प्रन उठेको छ-लोकतन्त्रभन्दा राजतन्त्र किन पपुल हुनथाल्यो ? यसको सटिक जवाफ हो- लोकतन्त्र हाँक्ने रथीहरू भए, भिजनहीन भए, बेइमान भए, जनताप्रति जवाफदेही भएनन् । योग्यता, पारदर्शिता र जिमेवार बन्न नसकेपछि नेताले व्यवस्थालाई यसरी अलोकप्रिय बनाउने रहेछन् ।

यो सराप हो कि दुर्भाग्य ? देश र जनताले लोकतन्त्रमा अलोकतन्त्र भोगिरहनुपरेको छ ।

२०८०, जेठ १५ गते १६औं गणतन्त्र दिवस मनाइयो । तर यही दिन जनप्रतिनिधित्व गर्न सरकारले अदालतद्वारा जन्मकैद ठहर भएका ज्यानमारालाई आममाफी दियो ।

रेशम चौधरीसँगै ज्यानमारा, डाँका, हातहतियार मुद्दामा जेल परेका अन्य १९ जनालाई पनि सरकारले माफी दिएको छ । सरकारको यो व्यवहारले समाजमा कस्तो असर पर्छ भन्नेसम्म सोचिएन । अदालत किन चाहियो, अदालतको फैसलाको औचित्य के ? भन्ने पनि प्रश्न उठेको छ । लोकतन्त्रलाई विधिको शासन भनिन्छ, विधिले गरेको निर्णयलाई जनप्रतिनिधि नामधारीले यसरी कुल्वन्छन्, अवमाना गर्नु हो, भन्ने यस्तो व्यवस्थालाई जंगलराज भन्नुपर्ने हो,

• राजन कार्की

rajan2012karki@yahoo.com

बुलेट्टे धेरेर सिविकमले स्वतन्त्रता गुमायो, त्यो दिन नेपालीको जीवनमा नआओस् । यद्यपि आजको विश्वमा बुलेट्टे देश खान मुसिकल छ, त्यसैले जनसंख्याको अतिक्रमण गराउन नागरिकता विधेयको चलाखेल भइरहेको छ । नेपालीलाई अल्पमतमा र भारतीयलाई बहुमतमा पुऱ्याएर जनमत संग्रहको माध्यमबाट नेपाल सिद्धाउने ग्याङ्ग डिजाइन अनुसार नेपाली राजनीतिलाई कमाण्ड गरिरहेको छ ।

बाँचो र नेपालीत्व बचाउने कसरी ? प्रत्येक नेपालीले आज सोबैपैर्न विषय यही हो । वीरले देश बनाए, बचाए, आजको नेतृत्व पुस्ता देश ढाएर आगो ताप्दैछ । खरानी बेवेर धनर्जन्नन

अर्थतन्त्रका हिसावले दे गरीब छ, गरीब देशका

नेताहरू सर्वहाराको, सिमान्तकृत बर्गको, निसहायको परमेश्वर बनेर उदाएको १६ वर्ष भइसक्यो । परमेश्वर बनेका नेतृत्वमा देखियो । नेतृत्वको गिदीमा दानवता चढेकै कारण जनताको चरम शोषण भइरह्यो, भइरहेकै छ । नेता, तिनका परिवार र तिनका वरिपरिका प्रभावशाली व्यक्तिहरू छन्, ती सबै आज लेखपति, करोडपति, अर्थपति बनिसके ।

परिवर्तनपछिको परिदृश्य यही हो ।

जनजिविका र राष्ट्रका आधारहरू खसिक्दै र कडीहरू खुसिक्दै गएका छन् । यसको जिम्मेवारी आजका नेताहरूले लिनुपर्ने । जनताले कुनै दिन कसी घसे भने यी नेताहरू पन्न सावित हुनेछन् । जनताले नै दण्ड दिने दिन आउनेछ । कामना गरौ जसरी स्वतन्त्र सिकिमको जीवनमा १९७५ आयो र भारतीय

गरिहेको छ ।

फिजी भारतको षडयन्त्र, पासोको उदाहरण हो । माछा मार्न फिजी पुगेको व्यक्ति १८ वर्षमै फिजीको प्रधामन्त्री कसरी बन्यो, उनको नाम हो महेन्द्र चौधरी । यति कुरा पनि नेपालका नेताले हेका राख्न सकेनन् । हरेक नेता लेण्डु बने प्रतिस्पर्धा पो गरिरहेका छन् ।

राजनीतिमा जो छन्, वीरनरसिह कुरवर जो १९०३ को कोतर्प गरेर श्री ३ जंगबाहुर राणा बने, तिनकै पदविहमा हिङ्गेहरू छन् । जसले ज्यानमारालाई माफी दिइरहेछन्, देशमारालाई लोकतन्त्रको जामा पहियाइरहेछन् र असामाजिक तत्व, भ्रष्ट, तस्करलाई बनामा भारकै फैलने अवसर दिइरहेका छन् । यसको बिरोध गर्नेहरू १९०५ को बाँकावीर अर्थात अछामका वीर युवक बलदेव शाही जस्तो अर्को व्यक्ति देखिएको छैन ।

वीरको देशमा वीरको खडेरी परेको छ ।

सर्वहारा, सिमान्तकृतलाई उक्साएर गरिएको जनयुद्ध र जनआदोलनको सत्य को हो, उजागर भइसकेको छ । जनयुद्ध भारतको प्रोक्सी वार रहेछ, जसले नेपाली

राष्ट्रवाद कमजोर बनाएर तारेहीरा पुऱ्यायो । जनआन्दोलन भारतको जोडबलले भएको रहेछ, जसले लोकतन्त्र त त्यायो, लोकतन्त्रका मानसिक असन्तुलन भएका चालकहरूसार्फत नेपालको असितिवार्ष संकटमा पारिसकेको छ । राजतन्त्र किन फालियो, हिन्दुरुपर्म किन छायाँमा पारियो, यो सबै देशी विदेशी स्वार्थको चटके खेल रहेछ । बुझियो ।

देश बचाउन बाँकावीरहरू जावल्यमान भएर उठनुपर्छ अब । नेपाल त्यसै पनि वीरको देश हो, बिरागनाको देश हो । वर्तमान पुस्ताले वीर र बिरागना बनेर देशघातकहरूलाई तह लगाउने पर्छ । अन्यथा नेपाल स्वतन्त्र रहन

हो । यति भनेर गिद्ध गयो ।

भाडीमा लुकेको स्याल फेरि आयो र भन्यो- पानीमा बगेको लाश लुँग्ने वाड छ है गिद्धको । बुझ्नोस् । शब बगाउनु हुन, गाड नैपछ । स्याल र गिद्धको कुरा सुनेर मलामीहरू द्वाल्ल परे, के गर्ने के नगर्ने ?

यही नीति कथाजस्तो छ नेपालले लोकतन्त्र । जसरी पनि जनताको आँखामा छारो हाल्ने हो, भ्रममा पार्ने हो र जनतालाई जिल्याएर गिद्ध र स्यालले लाश लुँग्ने अविकल निकालेकै देश र लोकतन्त्रको आगरणमा लुट्नुसम्म लुट्नु लोकतन्त्र बनेको छ ।

अत्याचार, दूराचार, तस्करी, भ्रष्टाचार जे गरे पनि लोकतन्त्रको नारा लगाएर भझिरहेका छन् । सार्वभौम जनताको कुनै भाउ छैन । देशको गौरव गर्दैनन् । नेताहरू दस्ता बनाएर भोटको राजनीति गर्दैन् । गरीवलाई पेलेर लोकतन्त्रको बरयाई गर्दैन् । सर्वहारा, सिमान्तकृत जनताको पक्षमा कोही उभिन तैयार छैन । सबैलाई सत्ताको काजु खाएर ज्याल काढनकै हतारो छ । सत्ताका लागि नेता नेता, पार्टी पार्टी र अन्तरपार्टी बिग्रहसमेत फिराकाको डैकाहरूको नियतिजस्तो देखिन थालेका छन् । नेपालमा कुनै जनवादी, सर्वहारावादी, प्रजातन्त्रवादी, समाजवादी छन् भने ती सबै लक्ष खाओवाद हो ।

कांग्रेसको जय नेपालको अर्थ समेत देश सिद्धाउने, जनता पेल्ने र आफ्नो जय गर्न अर्थ लाग्न थालेको छ । नेताहरूको कुर्कमले देशको खप्पर तोडिन र फोडिन थालेको छ । खप्पर नै फोडिएपछि देशबासीको भाग्य खोटो हुनु स्थाविक हो ।

यही कारण हो, यस्तो लोकतन्त्रभन्दा त राजतन्त्र नै ठिक । यस्तो धर्मनिरपेक्षताभन्दा त हिन्दुराष्ट्र नै ठिक । अब राजतन्त्र आउनेपछि, देशको स्वतन्त्रता र सार्वभौमिकता बचाउने पर्छ । यही कामना हो यतिक्षेल पहाडदेखि तराईसम्म राजा आउ देश बचाउको नारा लाग्नुका कारण । लोकतन्त्रका नेताभन्दा राजा पुलार भएर देखिनुको कारण । राजतन्त्र आउनु भनेको शान्ति, समृद्धि, सुधासनमात्र होइन, देशको राष्ट्रियताको मजबुती पनि हो । यही विश्वास देखिन्छ अमरसर्साधारणमा ।

जनताको भीड, गणभेदी नारा र पूर्वराजाको अभिनन्दनजस्ता परिदृश्य पूर्वाचलबाट परिचमाचल, मध्य र सुदूरपरिचमाचलमा देखिन थालेका छन् । लोकतन्त्र सचिवने कि सकिने ? समयले उठाएको यक्ष प्रश्न यही हो ।

साल्ट ट्रेडिङ कंपनी लिमिटेड द्वारा प्रवाहित ग्राह्यांस

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

- ISI स्टान्डर्डको भित्र बाहिर रवर कोट मै बीचमा स्टिलको जाली भएको ३ तहको होजपाइप
- उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
- पुन: प्रयोग गर्न न सकिने प्लाष्टिक सिल भएको सिलिण्डर
- कम्प्यूटर प्राविधिबाट चल्ने प्लान्ट, तौलमा सोहै आना द्रुत फूल्नुपर्स

पढथयौ हाती बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरु धवस्त पारे समाज ।

मन्यो ज्यौदै त्यो जस्ले बिरियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरर पनि जस्ले सकियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौ ।

- अभियानवाणी

अभियान साप्ताहिक

सम्पादकीय

नागरिकता विधेयक प्रमाणिकरण र सिफारिस द्वै असंवैधानिक !

संविधानको उल्लंघन कुनै अभिन्न घटना होइन यसको प्रत्यक्ष सम्बन्ध राजनीतिक अस्थिरतासँग जोडिएको हुन्छ । संसारमा भएका प्रत्येक राजनीतिक अस्थिरताको सुखात संविधान उल्लंघनबाटै हुने गरेको छन् । नेपाल पनि त्यसको अपवाद रहेन । प्रजातन्त्रको पुर्वस्थानपा पछि पनि पटक पटक संविधानको उल्लंघन भएको छ । नेपालको संविधानले राष्ट्रपतिलाई संविधानको पालक र संरक्षक भनेको छ । तर तिनै पालक र संरक्षक बाटै संविधानको उल्लंघन भएको छ । अस्थिरताको चरणवद्दृ शुभलाभात पिडित बनेको नेपाल गणतन्त्र स्थापनापछि पनि सम्बैधानिक अराजकताबाट मुक्त हुन सकेको छैन । जस्को पछिलो शुभलाभामा जोडिन आइपुगेका छन् राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेल । अधिल्लो संसदले पारित गरि राष्ट्रपति कार्यालयमा प्रमाणिकरणका लागि पठाएको नागरिकता सम्बन्धी विधेयक तत्कालिन राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले प्रमाणिकरण गर्न अस्वीकार गरेर त्यक्तिको अन्यायाकारी थिइन् । संविधानमा संसदले पारित गरेर प्रमाणिकरणका लागि पठाएको विधेयक राष्ट्रपतिले ७५ दिन भित्रमा प्रमाणिकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । राष्ट्रपति व्यक्ति मात्र नभएर संस्था समेत भएकाले सो संस्थाले पहिले नै अस्वीकार गरिसकेको विधेयकलाई व्यक्ति फेरिएको अवस्थामा स्वीकार गर्न सक्ने अवस्था रहेदैन ।

सत्ता गठबन्धनको बलमा राष्ट्रपतिमा निवाचित भएका राष्ट्रपति पौडेलले जेठ ७५ गते अस्वीकार भएको नागरिकता विधेयक गलत धारा प्रयोग गरेर र मन्त्रिपरिषद्को सिफारिसमा प्रमाणिकरण गरिरेका छन् । विधेयक संसदले बनाउने र सभामुख वा राष्ट्रपति सभा अध्यक्षले प्रमाणित गरेर राष्ट्रपतिकहाँ प्रमाणिकरणलाई प्रातानु पर्नेमा मन्त्रिपरिषद्को सिफारिसमा प्रमाणिकरण भयो भन्नु संविधानको ठाउँ उल्लंघन हो । मन्त्रिपरिषद्ले विधेयक बनाउन सबैने उसले अध्यादेश त्याउन भने सक्छ । संविधानले संसद बाहेकले विधेयक बनाउन सक्ने र विधेयक मन्त्रिपरिषद्को सिफारिसमा राष्ट्रपतिले प्रमाणिकरण गर्नसक्ने व्यवस्था गरेको छ । त्यही कारणले गर्दा मन्त्रिपरिषद्ले प्रमाणिकरण गरिरेका छन् । त्यही विधेयक प्रमाणिकरण गर्न भन्नु पनि संविधानको उल्लंघन नै हो । संविधानको धाराहरूको गलत प्रयोग गरेर राष्ट्रपतिले नागरिकता विधेयक प्रधानमन्त्री पुष्टकमल दाहाल भारत भ्रमणमा जाने दिन जेठ ७५ गते विहान नागरिकता विधेयक प्रमाणिकरण गरिरेका छन् । गलत काम गर्न खोज्दा त्यसको परिणाम पनि गलत नै आउँछ । नागरिकता विधेयक गलत तवरमा प्रमाणिकरण भएको छ । विधेयक प्रमाणिकरण संविधानको धारा १३ को २ अनुसार मात्र हुन सक्छ । अन्य धाराहरू प्रयोग गरेर विधेयक प्रमाणिकरण गर्न सक्ने व्यवस्था नै छैन । तर राष्ट्रपतिले संविधानको धारा ६१ र ६६ प्रयोग गरेर नागरिकता विधेयक प्रमाणिकरण गर्न भनेका आफुले नपाएको अधिकारको दुर्घायोग गर्नु हो । संविधानको धारा ६१ मा राष्ट्रपतिको व्यवस्था गरिएको छ भने ६६ मा राष्ट्रपतिको काम, कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ । यसरी संविधानमा प्रष्ट व्यवस्था भएका विषयलाई उल्लंघन गर्न नागरिकता विधेयक प्रमाणिकरण गरिनु त्यो पनि गलत धारा प्रयोग गरेर त्यो पनि सिद्धै संविधानको उल्लंघन नै हो ।

संविधानमा प्रष्ट व्यवस्था रहेको र तत्कालिन राष्ट्रपतिले विधेयक प्रमाणिकरण गर्न अस्वीकार गरेको नागरिकता विधेयक अहिलेका राष्ट्रपतिले ९ महिना पछि प्रमाणिकरण गर्न सक्ने संवैधानिक व्यवस्था नै छैन । संविधानमा व्यवस्था नै नभएको र गलत धारा प्रयोग गरेर नागरिकता विधेयक प्रमाणिकरण गर्नुले गर्दा सत्ता गठबन्धन नेतृत्वको पुष्टकमल दाहाल नेतृत्वको सरकार र राष्ट्रपतिले संविधानको उल्लंघन मात्र गरेका छैन अपराधीयोग र किर्तन काम समेत गरेको छ । नागरिकता विधेयक राष्ट्रपति कार्यालय पठाउँदा प्रतिनिधिसभाका सभामुखमा अनिन प्रसाद सापोकोटा भारत भ्रमणमा पठाइएको हुनाले उनले कसरी भण्डारीको नाममा रहेका विधेयक प्रमाणिकरण गर्ने तर ? यो सरासर किर्तन र असम्बैधानिक कार्य हो । त्यसमा पनि तत्कालिन राष्ट्रपतिले विधेयक प्रमाणिकरण ७५ दिन भित्रमा प्रमाणिकरण गरिरेकी हुनाले सो विधेयकलाई त्वर्त । कानून धोयणा गरि पाउँ भनि सर्वोच्च अदालतमा रहेको नागरिकता विधेयकलाई भारत भ्रमणमा हतार हतार र प्रधानमन्त्री भारत भ्रमणमा जाउ भन्दा दुई धण्टा अगाडि विधेयक प्रमाणिकरण गर्नु त्यो पनि गलत धारा प्रयोग गरेर त्यसैले गर्दा यो असम्बैधानिक कार्य गर्ने र गराउने दुवैलाई कानुनी वायरामा त्याउँदै विधेयक खारेज हुन्नुदैछ ।

सर्वोच्च अदालतलाई समेत प्रभाव पार्ने र हामीले जे गरेपनि हुन्छ भन्ने दम्भले नागरिकता विधेयक प्रमाणिकरण भएकाले गर्दा त्यस विषयमा रिट निवेदन समेत दर्ता भईसकेको हुनाले अब सर्वोच्च अदालत साँचीकै स्वतन्त्र र न्यायको पक्षमा रहेको भए जेठ ७५ गते राष्ट्रपतिबाट प्रमाणिकरण गरिएको नागरिकता विधेयकलाई अन्तरिम आदेशद्वारा बदर गराउन उपर्युक्त हुनेछ । विधि, विधान र एहित गलत तवरले भए त्यसलाई सञ्चालन र बदर गर्न समेत असाधारण अधिकार सर्वोच्च अदालतमा निहित भएकाले गर्दा अदालतले न्याय दिनैपर्दछ । कसैको स्वार्थका लागि ल्याइने विधेयक र कानूनहरूको व्याख्या गर्ने अधिकार सर्वोच्चलाई भएकाले गर्दा अदालतले गलत तरिकाले भएको नागरिकता विधेयक प्रमाणिकरणलाई कुनै हालतमा पनि स्वीकार गर्न सक्ने अवस्था देखिनैन । यदि अदालतले समेत न्यायको पक्षमा र विधि, विधान र कानूनको पक्षमा न्याय दिन नसकेको खण्डमा मुलुकमा अराजकता उत्पन्न हुन सक्ने र मुलुक कुशासनको मार्गतर्फ जान सक्ने भएकाले गर्दा अदालतले गलत तरिकाले भएको नागरिकता विधेयक प्रमाणिकरणलाई बदर गर्नुपर्ने ठहर हामीले गरेको छैन ।

मुलुकमा यतिबेला विभिन्न समस्याहरू देखिएका छन् । ती सबै समस्याहरूको समाधान गर्ने दायित्व राजनीतिक दल र सरकारकै हो । जनताका समस्याहरू ऋक्षम समाधान गर्दै सबै राजनीतिक दलहरूको सहयोग र समर्थन लिएर अधि बढ्नुपर्ने दायित्व बोकेको १० दलीय गठबन्धनको सरकार विपक्षी दलहरूलाई पैलेरै अधि बढ्ने प्रयोगसमा रहेको प्रष्ट रूपमै देखिएको छ । सत्ता गठबन्धनको नेतृत्व गर्दै प्रधानमन्त्री बनेका पुष्टकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारले संसदको अधिकार समेत खोस्ने प्रयास गरिएको छ । प्रधानमन्त्री दाहालले रामचन्द्र पौडेल राष्ट्रपतिमा निर्वाचित हुँदै गर्दा हामीले कम्पटेबल राष्ट्रपति पालेका दाहालले नेतृत्वको रहेका विधेयक गलत तवरले प्रमाणिकरण गरिएको छ । त्यो काम अब सरकारको चाहानुसार सबै काम अधि बढ्छ भने अधिव्यक्ति सार्वजनिक रूपमै दिएका थिए । त्यसबेला प्रधानमन्त्री दाहालले कम्पटेबल राष्ट्रपतिले विधेयक गरिएको छ । त्यो काम अधि बढ्छ भने अधिव्यक्ति सार्वजनिक रूपमै दिएका थिए । त्यसबेला प्रधानमन्त्री दाहालले कम्पटेबल राष्ट्रपतिले विधेयक गरिएको छ ।

• देवेन्द्र चुडाल

devendrachudal@gmail.com

एमालेले अहिले नागरिकता विधेयकको विरोध गरेको छैन । संसदमा उपरिथित भएका दलहरूले समेत विधेयकको विरोध गरेका छैनन् । उनीहरूले त संसदका अधिकार संकुचित गरेर मन्त्रिपरिषद्को सिफारिसमा राष्ट्रपतिले विधेयक प्रमाणिकरण गरेको त्यसमा पनि गलत धारा प्रयोग गरेर भनेर मात्र विरोध गरिरहेका छन् । तर, सत्ता पक्ष र गठबन्धनले भने जनतालाई भ्रममा राजनीता लागि नेपालका एकीलो कम्पनी एमालेले नागरिकता विधेयकको विरोध गरेर मधेशका जनतालाई नागरिकता नदिने प्रयास गन्यो भनिरहेका छन् । यस्तो भुट्ठोको खेतीले केही समायसम्मका लागि सत्ता गठबन्धन र दाहाल सरकारलाई भ्रममा राजनीता लागि नेपालका एमालेले नागरिकता विधेयकको विरोध गरेर मधेशका जनतालाई नागरिकता नदिने प्रयासमा गर्दा राष्ट्रपतिले विधेयक प्रमाणिकरण गरिएको छ ।

सत्ता गठबन्धन र दाहाल सरकारलाई बहुमत रहेको भएपनि दाहाल सरकार नागरिकता विधेयक संसदमा त्याउन

चाहाँदैनन् किन, त्यसको एउटै कारण हुन सक्छ गठबन्धनमा रहेका दलहरूले नागरिकता विधेयकको पक्षमा मत दिँदैनन् भनेर तर

त्यस्तो अवस्था देखिएको छैन । प्रमुख विधेयकी दल राप्रपा र रास्वापाणि नागरिकता विधेयकको पक्षमा रहेका हुनाले उनीहरूले समेत नागरिकता विधेयक संसदमा पेश भएमा समर्थन गर्न सक्ने अवस्था रहेको छैन । सरकारले अध्यादेश त्यो सुविधा दिएको छ ।

तर विधेयक त्याउने कार्य सरकारको नभएर समेत नागरिकता विधेयक संसदमा पेश भएमा समर्थन गर्न सक्ने अवस्था रहेको छैन । सरकारले अध्यादेश त्यो सुविधा दिएको छ ।

सरकारले अध्यादेश त्यो सुविधा दिएको छ । तर विधेयक त्याउने कार्य सरकारको नभएर समेत नागरिकता विधेयक संसदमा पेश भएमा समर्थन गर्न सक

प्रधानमन्त्रीको भारत भ्रमणका सफलता-असफलता

प्रा. कृष्ण पोखरेल

प्रधानमन्त्री प्रचण्डको भारत भ्रमणका उपलब्धि र कमीबाट चर्चा गर्नु यस आलेखको मूल दृष्टिविन्दु हो । तर, त्यसो गर्नुअघि अलिकित भारतको नेपाल नीति र नेपाल-भारत सम्बन्धका केही तथ्य तथा आग्रह र दुराग्रहबाटे नजर दौडाउनु सान्दर्भिक होला । अतः प्रारम्भ यहाँबाट गर्नै भारतको जोड चले ऊ नेपाललाई सिकिम बनाउन चाहन्छ । त्यो नसक्ने हुँदा ऊ नेपाललाई भ्रटानजस्तो भएको हेर्न चाहन्छ । तर, विडम्बना के भने ऊभन्दा पुरानो स्वतन्त्र मुलुक र संयुक्त राष्ट्र संघ सुरक्षा परिषद का सबै स्थायी सदस्यसहित १५० भन्दा बढी मुलुकसँग कूटनीतिक सम्बन्ध भएको नेपाललाई उसले त्यसरी अचेटन सक्दैन ।

फेरि ऊ नेपालसँगको सम्बन्धमा आफूलाई तुल्दाइ भएको देखाउन चाहन्छ, जुन नेपाललाई मन्जुर छैन । ऊ त नेपालले छिमेकीसँग समानिकटताको नीति अपनाउनुलाई पनि आफ्नो पराजय देख्छ । इतिहासमा कुनै वेला ऊसँग रहेको विशेष सम्बन्धको धंधेबाट बाहिर निस्किनसमेत तयार छैन । त्यसैले, नेपालले आफ्नो राष्ट्रिय हितअनुसार चाल्ने हरेक कदमलाई ऊ शकाको नजरले हेर्छ । हेर्छ मात्र होइन, ऊ त यसलाई नेपाल विनियाँ पोल्टामा गएको अर्थमा बुझ्छ ।

फेरि नेपाल-भारत सम्बन्धका केही यस्ता अभ्यास छन्, जो आपसी सम्बन्धलाई निर्धारण गर्न लेखिएकाभन्दा नलिखिएका बाटोबाट हिँड्छन । जस्तो कि, अन्तिम राणा प्रधानमन्त्री मोहन शमशेरले आफ्नो जहानियाँ शासन टिकाउने उद्देश्यले गरेको सन् १९५० को सन्धिलाई नै लिँँ । त्यो सन्धि पुनरावलोकन गर्न र बदलिएको विश्व परिवेशअनुसार त्यसमा रहेका असमानताको गन्ध आउने र सैन्य सन्धि हो कि जस्तो भान पार्ने प्रावधानलाई परिमार्जन गर्न अनि समय सुहाउँदो ढगले अद्यावधिक गर्न भन्ने नेपालको लागो समयदेखिको मागलाई ऊ अनदेखा गर्छ ।

त्यही सन्धिमा प्रस्तुतसँग दुई मुलुकमध्ये कुनैले पनि एक वर्षको सूचना दिएर त्यसलाई भंग गर्न सक्छ भन्ने लेखिएको छ । तर, न नेपालले त्यसो गर्न सक्छ न भारत नै त्यो चाहन्छ । यो बेलाले हो कि समयको अन्तरालसँगसँगै त्यो सन्धिका कतिपय प्रावधान यति पत्र भइसके कि तिनको पालना न नेपालले गरेको छ, न त भारतले नै । तथापि, भारत यसलाई नेपालको गर्दनमा घाँडोका रूपमा भुङ्ड्याइराख्न चाहन्छ । त्यसै, नेपालमा बन्ने कुनै पनि प्रधानमन्त्रीले पहिलो अन्तराष्ट्रिय भ्रमण भारतबाटे गर्नुपर्छ भनेर कहीं लेखिएको छैन । तर, भारत यसलाई आफ्नो विशेषाधिकार ठान्छ । कथं कदमचित् कुनै प्रधानमन्त्रीले त्यो अभ्यास तोड्यो भने त्यसलाई ऊ आफ्नो अपमान ठान्छ ।

जे-जस्तो भए पनि भारत हाम्रो करेसा जोडिएको अनि परम मित्र पनि हो । छिमेकी पनि यस्तो कि कतिपय विज्ञ नेपाललाई भूपरिषेष्टि भन्दा पनि भारतपरिषेष्टि भन्न रुचाउँछन् किनकि नेपाल तीनतिर उसैबाट घेरिएको छ । अन्तराष्ट्रिय सम्बन्धमा के भनिन्छ भने मित्र हामी रोज सक्छै, तर छिमेकी बदल सक्दैनै । त्यसैले, जे-जस्तो अवस्था भए पनि यी दुई मित्र एक-अर्कालाई भेल्न बाध्य छन् । अब एकपटक घरभित्र हेर्है ।

नेपालको दलीय राजनीतिमा जसजिति सबै आफू लिने र अपजस जिति विपक्षीलाई बोकाउने प्रवृत्ति नराप्रोसेंग हाबी छ । त्यो घेरेलु कार्यसूचीसम्म मात्र सीमित भए त कुनै टन्टा हुन्थ्यो, तर विडम्बना के छ भने यो विदेश सम्बन्धसम्म फैलिएको छ । नेपालको राष्ट्रिय हितको निर्धारणमा एकजुट हुनु र त्यसको प्रवर्द्धनमा एक स्वरमा बोल्नु हाम्रो आवश्यकता हो । तर, त्यो कहिलै हुँदैन । निर्कुश शासनको कालखण्डवाहिं यसको अपवाद हो ।

अब यही आलोकमा यसपटक प्रधानमन्त्री प्रचण्डको भारत भ्रमणलाई हेर्है । यसपटक प्रधानमन्त्री भएपछि पुष्कमल दाहाल 'प्रचण्ड भारतबाटै विदेश भ्रमणको शुभारम्भ गर्न ध्याउन्मा यसरी लागे कि एक समय कस्तोसम्म भान भयो भने भारत उनलाई बोलाउन रुचि देखाइरहेको छैन, तर उनी नगर्न नछाड्ने अड्डी लिएर बसेका छन् । हुन त यस्तो परिस्थिति आउनुमा नेपालभित्रकै राजनीतिक घटनाक्रम र कतिपय संवेदनिक दायित्वसमेत जिम्मेवार थिए । जे होस, अन्ततः प्रधानमन्त्रीको इच्छा पूरा भयो र नेपालका प्रधानमन्त्रीले आफ्नो पहिलो विदेशयात्रा भारतबाटै गर्ने परम्पराले यसपटक पनि निरन्तरता पायो ।

प्रधानमन्त्रीको यसपटको भारत भ्रमण न त प्रधानमन्त्रीले भनेमै उत्पातै सफल भएको हो, न त प्रमुख प्रतिपक्षी दलले भनेमै बिलकुलै असफल । वस्तुतः यस भ्रमणका मिश्रित परिणाम देखिन्छन् । उपलब्धिको कोणबाट हेर्दा अर्थिक क्षेत्रमा केही आशातीत परिणाम देखिन्छन् । जस्तो कि, दश वर्षमा दश हजार मेगावट विजुली भारतले किने प्रतिबद्धता, नेपालको विजुली बंगलादेशमा बेच्न भारतले बाटो दिने सहमति, पारवहन सन्धि र वर्षादेखि कालिट्यर रहेको पञ्चश्वर बहुदेशीय आयोजनाको तीन महिनाभित्र विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने र एक वर्षभित्रमा कार्यान्वयनको मोडालिटी बनाउने घोषणा प्रमुख हुन् ।

यिनका अतिरिक्त भारत र नेपालबाट अन्तर्राष्ट्रीय प्रसारण लाइन निर्माण र पेट्रोलियम दुवानीको विकल्पका रूपमा प्रारम्भ गरिएको पाइप लाइनलाई विस्तार गर्दै अमलेखगन्जदेखि चितवनसम्म र सिलिगुडीदेखि भापासम्म विस्तार गर्ने सहमति र चाहेजाति नपाए पनि सिमराबाहेक पनि अन्य केही एयर रुटका लागि भारतको सहमतिलाई पनि यस भ्रमणका उपलब्धि मान्न सकिन्छ ।

प्रधानमन्त्री मोदीले समग्र सीमा सम्प्या समाधानका लागि अधि बद्ने सार्वजनिक अभियान्ति दिनु र नेपालको सम्बन्धलाई 'हिटबाट सुपराहिट बनाउने विचार व्यक्ति गर्नुलाई पनि सकारात्मक नै मान्न सकिएला वस्तुतः नेपाल-भारत सम्बन्धलाई राजनीतिक नेतृत्वको तहमा राख्न सकियो भने वेला-वेलामा देखा पर्ने गतिरोध सुल्काउन सहज हुन्छ । तर, जब यो कर्मचारीतन्त्रसँग त बेलायती उपनिवेशकालीन विरासत छ, जसले गर्दा ऊ त्यही औपनिवेशिक मनोदशाबाट परिचालित हुन्छ । यसपटक पनि सुरुमा विदेश सचिव विनय मोहन क्वात्रा र सुरक्षा सल्लाहकार अजिंज डोभलसँग कुराकानी हुँदा कुरा डिरेल हुन खोजेको र प्रधानमन्त्री मोदीसँगको भेटपछि स्थिति सम्फलियो भन्ने प्रधानमन्त्री प्रचण्डको अभियान्ति ले पनि यही तथ्यतर्फ सकेत गर्छ ।

हो, यसपटक प्रबुद्ध व्यक्ति समूहको प्रतिवेदन बुझ्ने विषय, कालापानी क्षेत्रमा सीमा विवाद, भारतको नवनिर्मित संसद भवनमा राखिएको विवादास्पद भित्तिचित्रमा नेपालको लुमिनी र

कपिलवस्तु राखिएको विषयबारे कुरा उठेन । यसैलाई नेपालका प्रतिपक्षी दल र यहाँका कतिपय बौद्धिकहरू प्रधानमन्त्रीको कमजोरी भनेर आलोचना गर्दैन् र भ्रमण सार्थक भएन भन्ने निष्कर्ष निकाल्नु । यीमध्ये कतिपय विषयमा कुरा उठाउँदा अन्य उपलब्धि पनि जोखिममा पर्ने तारेर हुन सक्छ, प्रधानमन्त्रीले कुरा उठाएनन् । यसमा उनलाई शकाको सुविधा दिन सकिन्छ । तैपनि, समग्र सीमासम्बन्धी कुरा त उठेकै छ, त्यसलाई दुवैतर्फका संयुक्त संयन्त्र बसेर समाधानको उपाय निकाल्ने कुरा भएकै छ ।

तिनले गरेका सिफारिस कार्यान्वयन गर्न विषय पो हो । प्रतिवेदन बुझ्ने समेत अनिच्छुक भारतीय पक्षलाई त्यही कुरा बारम्बार कोट्याएर किन अप्ट यारो पार्नु ? जहाँसम्म संसद भवनमा राखिएको भित्तिचित्रको कुरा छ, यस विषयमा हामीले बुझ्नुपर्ने के पनि छ भने भारतको वर्तमान हिन्दूवादी राजनीतिकहरू संकीर्णताको पराकाष्ठामा छन् । त्यसैले, ती सो भित्तिचित्रमा पूर्वो स्थानमार र बंगलादेशदेखि पश्चिममा अगानिस्तानको कान्धार, पाकिस्तानको तक्षशिला र दक्षिणमा श्रीलंकासमेतका कतिपय क्षेत्र सामेल गरेर मञ्च छन् । त्यसैले, यस

सुझाएको भए पनि हाम्रो चुच्चे भूभागको बदल बंगलादेश छिर्ने बाटो दिए हुन्छ भन्नु बंगलादेश मोडेलको कुरा गर्नु जरूरी थिएन । उनको त्यस भनाइले उनकै भ्रमणका उपलब्धिलाई ओफेलमा पायो । बंगलादेशसम्म पुग्ने पारवहन सुविधा दिने कुरा एउटा हो, उताको सट्टार्ना यताबाट दिन भारत तयार होला भने सोच्नु पनि अल्पबुद्धिको पराकाष्ठा हो । भूराजनीतिका विज्ञ नेपाल र बंगलादेशबाटोको भारतीय भूभागलाई चिकेन नेक भन्छन, जससँग भारतको पूर्वोत्तर राज्यहरू जोडिएका छन्, त्यो तिनको प्राणवायुसमेत हो । अतः यस्तो असम्भव विकल्पबाटे जुनसुकै कारणले भए पनि त्यति हल्का टिप्पणी प्रधानमन्त्रीको तहबाट आउनु शोभनीय होइन ।

बरु दूरगामी दृष्टिबाट हेर्दा भारतलाई खुसी बनाएर आफ्नो आर्थिक विकासमा उसको सहयोग लिन सक्नु र उसलाई यो भरोसा दिलाउन सक्नु कि चीनसँग सीमा जोडिएका भारतका पूर्वोत्तर क्षेत्र मेघालय र पश्चिमोत्तर क्षेत्र लदाखमा भारतले आफ्नो कुल ५७४ द्रिलियन वार्षिक रक्षा बजेटको दूलो हिस्सा खर्च गर्नुपर्छ । जब कि नेपालसँग सीमा जोडिएको क्षेत्रमा ऊ सुरक्षित छ र उसको दूलो सैन्य खर्च जोगिएको छ । अतः नेपालको भूभाग भारतविरोधी गतिविधिका लागि किमार्घ प्रयोग हुनेछैन भन्ने विश्वास भारतलाई दिन सक्नु र उसको सहयोग लिन सक्नुपै नेपालको विदेश नीतिको सफलता टिकेको छ । अरु कुरा आजको स्थायी या अस्थायीपनको यो जमानामा जस्तो पर्छ, त्यसै ठर्छ भन्ने ढगले नीति बनाएर अधि बद्नु श्रेष्ठकर हुन्छ । (नयाँ पत्रिका)

फेरि ऊ नेपालसँगको सम्बन्धमा आफूलाई तुल्दाइ

लुम्बिनीमा चिनियाँ अतिक्रमण

राजीव भा.

विश्वलाई शान्ति र अहिसाको सन्देश दिने भगवान गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीमा केही समयदेखि अराजक तत्वहरूको गतिविधि बढ़ाई गएको छ। शान्तिका दृत भगवान गौतमबुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीमा अशान्ति, हिसा, दंगा फैलाउन लगायतका गतिविधि केही दिनदेखि बढन थालेको हो। म पत्तिकार स्वयं केही हप्ता लुम्बिनी बसाइको क्रममा यी कुराहरू नजिकबाट महसुस गरेको छु। करिब १०-१५ दिनको लुम्बिनी बसाइको क्रममा लुम्बिनी क्षेत्रका स्थानीयभन्दा पनि बाहिरका अराजक तत्वहरूको अवाञ्छित गतिविधिहरू नियालेको थिए।

लुम्बिनी क्षेत्रलाई अशान्त बनाउन अराजक गतिविधि गर्न तत्वहरू के-के र कहाँ-कहाँका छन् भन्ने कुराको खोजबिन गर्दै जाँदा हाँग्रे छिमेकी मुलुक चीन र पाकिस्तानी कट्टरपन्थीहरूको संलग्नता भेटाएँ। जो त्यहाँका धर्मपुत्र अथवा स्थानीयवासी छन्, तिनीहरूसँग बाहिरियाको जस्तो व्यवहार भइरहेको पाएँ। वास्तविक लुम्बिनीवासीहरू चिनियाँ-पाकिस्तानी र कट्टरपन्थी मुस्लिमहरूको त्रास, भय र दबाबमा बैचिरहेका छन्।

यसरी पीडित छन् स्थानीय

वि.सं. २०३२ सालमा लुम्बिनी विकास क्षेत्रको १७३ विधा जग्गा अधिग्रहण गरिएको थियो। जसमा तत्कालीन १४ वटा गार्ड रहेका थिए। कच्ची १ बिधा भएको धनीलाई रु१००० र १८००० को दरले मुआज्जा वितरण गरिएको थियो। जबकि स्थानीयहरूको भनाई छ कि जुन दातृ निकायले अधिग्रहणको मुआज्जा पठाएको थियो, उसले कच्चीका लागि १ हजार डलर र पक्कीलाई ६ हजार डलर वितरण गर्नका लागि दिएको थियो। तर, जग्गाधनीहरूले नेपाली १ हजार र ६ हजारको दरले मात्र पाए। त्यसैमा हरिराम जयसवालाको ८ विधा जग्गा अधिग्रहणमा परेको थियो। उहाँलाई एक हजार नेपालीको दरले मात्र दिइयो।

यस्तै, काशीप्रसाद श्रीवास्तवको ५० बिधाभन्दा बढी जग्गा अधिग्रहण भएको छ। उहाँले नेपाली नभई डलरकै हिसावले अर्थात् दातृ निकायबाट पठाइएको दरले नै पाउनुपर्न भन्दै आन्दोलन गर्दै आए, तर अहिलेसम्म उहाँले मुआज्जा पाउनुभएको छैन। १७३ विधा जग्गामध्ये ३० प्रतिशत जग्गाधनीसँग त्यतिमात्र जग्गा थियो। उहाँहरू आफ्नै देशमा सुकून्मासी हुन बाध्य भएका छन्। ७० प्रतिशत जग्गाधनी अन्य टाउँहरूमा बसेवास गरिरहेका छन्।

लुम्बिनी विकास कोष भनेको लुम्बिनी र त्यहाँका स्थानीयहरूको विकास र समुद्धिका लागि स्थापना भएको हो। लुम्बिनीमा त्यहाँका स्थानीयहरूको पहिलो प्रथमिकता हुनुपर्न थियो। तर, लुम्बिनी विकास कोषमा त्यहाँका कुनै पनि स्थानीय माथिल्लो पदमा छैनन्। स्थानीयलाई तल्लोस्तरमा मात्रै काम दिएको छ। त्यहाँका स्थानीयहरू लुम्बिनीमा जाँदा गैरनागिकाजस्तो व्यवहार भइरहेको युनासाहरू छन्। स्थानीयहरूलाई पनि बाहिरिया वा विदेशीसरह नै व्यवहार भइरहेको छ। जो वास्तविक बुद्धिस्त अथवा भिक्षु छन्, उनीहरूले स्थानीयसँग राम्रो व्यवहार गर्नेछ। तर चिनियाँ भिक्षुको नाममा चिनियाँ अतिवादीहरू विभिन्न अपराधिक तथा जासुसी जस्ता गतिविधिहरू गरिरहेका छन्।

लुम्बिनीमा चिनियाँ गतिविधि चीन छिमेकी मित्रराष्ट्र भएपनि कहिल्ये पनि नेपालको भलो वा हित हुने काम गरेको देखिन्दैन। लुम्बिनीमा नकली चिनियाँ बुद्धिष्ठ र भिक्षुहरूले स्थानीयसँग होपाहा प्रवृत्ति गरिरहेका छन्। स्थानीयहरू चिनियाँ नागारिकहरूको भाषा बुझैन,

उनीहरूले अपमानजनक व्यवहार गर्दै आएका छन्। लुम्बिनीमा चिनियाँको यस्तो दबदबा छ कि त्यसप्रित्र स्थानीय बासिन्दाहरू दरबान वा चौकीदारको पदमा मात्रै छन् भने बाँकी उच्च पदस्थरू सबै बाहिरिया वा चिनियाँ प्रभावका मानिसहरू छन्।

चिनियाँ नागरिकहरूले बुद्धको जन्मस्थान लुम्बिनीमा आफ्ना गतिविधिहरू तीव्र बनाएका छन्। यद्यपि चीनले बुद्धधर्मलगायत कुनै पनि धर्मको पालना गर्दैन। जसकारण उनीहरूलाई लुम्बिनीमा ३ ठूला भूखंडहरू दिइएको छ। जबकि जापान, म्यानमार, श्रीलंका जस्ता अन्य बौद्ध माने देशहरूलाई सरकारले एक/एक भूखंड दिएको छ।

चिनियाँहरूले लुम्बिनीमा उपस्थिति बढाउँदै शान्तिपूर्ण तिब्बती बौद्धलाई नियन्त्रण गर्न खोजेको देखिएको जानकारहरू बताउँछन्। स्थानीयवासीका अनुसार चिनियाँहरूले लुम्बिनीलाई सहयोग रहेको सोतोको दाबी छ।

लुम्बिनी आसपासको क्षेत्रमा ३७ वटा मदरसाहरू बनाइसकेका छन्। त्यस क्षेत्रमा मुस्लिमहरूको जनसंख्या अचानक बढेको स्थानीयहरू बताउँछन्। त्यहाँका स्थानीयहरूका अनुसार छिमेकी मित्रराष्ट्र भारतको उत्तर प्रदेशमा जसरी योगी आदित्यनाथको सरकार आएपछि अतिवादी र आतंक फैलाउने मुस्लिमहरूलाई कारबाही हुन थालेपछि उनीहरू सुरक्षित वासस्थानको रूपमा नेपालको लुम्बिनीलाई रोजेका छन्। ती अतिवादी कट्टरपन्थी मुस्लिमहरूलाई पाकिस्तानको साथ र सहयोग रहेको सोतोको दाबी छ।

उत्तर प्रदेशसँग लुम्बिनी नजिक भएकोले त्यहाँका कारबाही हुन थालेपछि अपराधिहरू लुम्बिनीमा आफ्नो अड्डा जमाउन थालेका छन्। भारतविरोधी तत्वहरू जिति पनि छन्, ती सबै एक अर्काका मित्रको रूपमा रहेका छन्। नेपालमा जिति पनि भारतविरोधी गतिविधिहरू हुन्छन्, त्यसको

विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीमा चिनियाँ नेताहरू पुगेर शक्ति पुऱ्णे गतिविधिहरूमा संलग्न भइरहेका हुन्छन्। चिनियाँ गतिविधिका कारण लुम्बिनीको वातावरण नै खलबलिने गरी कार्यक्रम गरेको पाइएको छ। जसले गर्दा विश्व सम्पदा सूचीमा रहेको लुम्बिनीलाई नै खतरा हुने काम भएको भन्दै आलोचना भइरहेको छ।

विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीमा चिनियाँ नेताहरू पुगेर शक्ति पुऱ्णे गतिविधिहरूमा संलग्न भइरहेका हुन्छन्। चिनियाँ गतिविधिका कारण लुम्बिनीको वातावरण नै खलबलिने गरी कार्यक्रम गरेको पाइएको छ। जसले गर्दा विश्व सम्पदा सूचीमा रहेको लुम्बिनीलाई नै खतरा हुने काम भएको भन्दै आलोचना भइरहेको छन्।

विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीमा चिनियाँ नेताहरू पुगेर शक्ति पुऱ्णे गतिविधिहरूमा संलग्न भइरहेका हुन्छन्। चिनियाँ गतिविधिका कारण लुम्बिनीको वातावरण नै खलबलिने गरी कार्यक्रम गरेको पाइएको छ। जसले गर्दा विश्व सम्पदा सूचीमा रहेको लुम्बिनीलाई नै खतरा हुने काम भएको भन्दै आलोचना भइरहेको छ।

उक्त क्षेत्रमा कुनै हो-हल्ला हुने कार्यक्रम तथा गतिविधिहरू गर्न प्रतिबन्ध लगाइएको भए पनि चिनियाँ योजना अनुसार त्यसलाई क्षति पुऱ्णे गरी गतिविधि गरिएको हो। यसप्रति नेपालको प्रशासनले पनि मौनता साँधेको भन्दै विरोध भइरहेको छ। विश्व सम्पदा सूचीबाट लुम्बिनीलाई हटाउने चेतावनीका बाबूजूद पनि चिनियाँ टोली पुगेर त्यसलाई बल पुऱ्णे गरी गतिविधि गरेका हुन्। यसअधि लुम्बिनी विकास कोषमा चिनियाँ भिक्षुहरूको वितरण गरिएको छ। जसले गर्दा विश्व सम्पदा सूचीमा रहेको लुम्बिनीलाई नै खतरा हुने काम भएको भन्दै आलोचना भइरहेको छन्।

चिनियाँहरूले स्थानीय मुस्लिमहरूसँग नजिक भएकोले त्यहाँका बालर्म, मुस्लिमका लागि साइकल वितरण, मुस्लिम महिलाका लागि ब्यूटी पार्लर, मुस्लिमका लागि सिलिङ्ग मैशिनलगायत सामानहरू वितरण गरिएको छन्। लुम्बिनीमा मुस्लिम र चिनियाँहरूको एक खतरानाक समूह निर्माण हुन लागेको चोताको भनाइ छ। जसले हिन्दू र विशेष गरी लामो समयदेखि बौद्धलाई प्रतिकूल प्रभाव पार्न सक्ने बौद्ध धर्मालम्बीहरू बताउँछन्।

धर्म परिवर्तन पनि बढ्दै नेपाललाई कुनै न कुनै बहानामा अस्तित्वात ल्याउन र भारत-नेपाल सम्बन्धलाई बिगर्न चीन, पाकिस्तान र क्रिब्बियन मुलुकहरू विभिन्न षड्यन्त्रहरू गरिएको छन्। लुम्बिनी क्षेत्रमा धर्म परिवर्तन जस्ता अपराधिक गतिविधि पनि बढ्दै गरेको छ। लुम्बिनीमा चिनियाँ विभिन्न गरिएको छ। नेपाललाई चिनियाँ योग्यता विभिन्न गरिएको छ। जसले गर्दा विश्व सम्पदा सूचीमा रहेको लुम्बिनीलाई नै खतरा हुने काम भएको भन्दै आलोचना भइरहेको छन्।

चिनियाँको आडमा इस्लामिक गतिविधि बढ्दै लुम्बिनी क्षेत्रमित्र चिनियाँहरूको कौन्तो छ भने त्यस बाहिरिया वा चिनियाँ सिंगो मायादेवी मन्दिर परिसरमा कब्जा जमाएको भन्दै चौतर्फी आलोचना सुरु भएको छ।

चिनियाँको आडमा

इस्लामिक गतिविधि बढ्दै

लुम्बिनी क्षेत्रमित्र चिनियाँहरूको

कौन्तो छ भने त्यस बाहिरिया वा चिनियाँ गुम्बाले सिंगो मायादेवी मन्दिर परिसरमा कब्जा जमाएको भन्दै चौतर्फी आलोचना सुरु भएको छ।

चिनियाँ गतिविधि बढ्दै

स्थानीयहरूले क्षेत्रमाझे

स्थानीयहरूले क्षेत्रमाझे

स्थानीयहरूले क्षेत्रमाझे

● सिटिजन्स बैंक र हिमालयन क्यापिटलबीच सम्झौता

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेड र हिमालयन क्यापिटल लिमिटेडबीच सम्झौता भएको छ । सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेड र ले १० वर्ष अवधि भएको १० प्रतिशत सिटिजन्स बैंक ऋणपत्र २०८० जारी गर्नका लागि हिमालयन क्यापिटल लिमिटेडलाई निष्काशन तथा बित्री प्रबन्धक नियुक्त गरेको हो ।

बैंकले प्रति ऋणपत्र अकित मूल्य एक हजारका दरले तीन अर्ब रूपैयाँबारबाट ३० लाख कित्ता ऋणपत्र जारी गर्न लागेको हो । सम्झौतामा सिटिजन्स बैंकका तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत गणेशराज पोखरेल तथा हिमालयन क्यापिटलका तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत परमेश्वर पन्तले हस्ताक्षर गरेका छन् । उच्चतम प्रतिफलसहितको यस ऋणपत्रबाट दीर्घकालीन लगानीकर्ताहरू लाभान्वित हुने बैंकले जनाएको छ ।

● आइएमई पेलाई सिसा पिसिआई डिएसएस प्रमाणीकरण

आइएमई डिजिटल सोलुसन लिमिटेडको 'आइएमई पेले सिसा पिसिआई डिएसएस' प्रमाणीकरण प्राप्त गरेको छ । यो प्रमाणीकरणबाट आइएमई पे नेपालकै सबैभन्दा सुरक्षित तथा भरपर्दा विद्युतीय भुक्तानी माध्यम बन्न सफल भएको कम्पनीले जनाएको छ ।

स्थापनाकालदेखि नै सेवाग्राहीको व्यक्तिगत जानकारी तथा विवरणहरूको विशेष सुरक्षा गर्दै आएको आइएमई पेले केही समयता सिसा इन्फर्मेसन सेक्युरिटीमार्फत पिसिआई डिएसएसको मापदण्ड पूरा गरी सो प्रमाणीकरण प्राप्त गरेको हो ।

सो प्रमाणीकरण प्रत्येक वर्ष हुने अडिटपश्चात् नवीकरण गरिन्छ । यसै क्रममा यो वर्ष पनि आइएमई पेले सिसा पिसिआई डिएसएस प्रमाणका सम्पूर्ण मापदण्डहरू पुर्याएर नवीकरण गरेको छ । आइएमई पेले अन्तर्राष्ट्रियस्तरको सुरक्षा प्रदान गर्दै ग्राहकवर्गको निजी तथा संवेदनशील जानकारीहरूको गोपनीयता कायम गर्नुका साथै डाटा उल्लंघन हुनबाट जोगाउने क्षमता भएका कारण सो प्रमाणीकरण प्राप्त गरेको हो ।

● नेपाल लाइफद्वारा सातवटै प्रदेशका अभिकर्तालाई सम्मान

नेपालको सर्वाधिक विश्वासिलो जीवन बिमा कम्पनी नेपाल लाइफ इन्स्योरेन्स कम्पनीले सातवटै प्रदेशमा अभिकर्ता प्रशिक्षण तथा सम्मान कार्यक्रम भव्यतापूर्वक सम्पन्न गरेको छ । यस कम्पनीले कोसी प्रदेशको विर्तमाङ्ग र इटरही, मधेस प्रदेशको वीरगञ्ज र मिर्चीया, बागमती प्रदेशको नारायणधाट, भक्तपुर र काठमाडौं, गण्डकी प्रदेशको पोखरा, लुम्बिनी प्रदेशको बुटवल र नेपालगञ्ज, कर्णली प्रदेशको सुखेत र सुदूरपश्चिम प्रदेशको ठीकापुर र अत्तरिया गरी कुल १३ वटा स्थानमा कार्यक्रम आयोजना गरी ६ हजारभन्दा बढी अभिकर्तालाई तालिम प्रदान गरेको छ । साथै, कम्पनीका शाखा उप-शाखाबाट उत्कृष्ट व्यवसाय गर्ने करिब एक हजार अभिकर्ता सम्मानित भएका छन् । ७ वैशाखबाट सुरु भएको उक्त कार्यक्रम २२ जेठसम्म चलेको थियो ।

● डेभलपमेन्ट बैंकर्स एसोसिएसनको एनएफआरएस-९ तालिम

डेभलपमेन्ट बैंकर्स एसोसिएसन नेपाल र एसएआर एडमिजर्सको संयुक्त आयोजना र इन्डन्डवाई श्रीलंकाको सहयोगमा एनएफआरएस-९ तालिम सुरु भएको छ । नेपाल राष्ट्र बैंक वित्तीय संस्था सुपरीवेक्षण विभागका कार्यकारी निर्देशक

कपोरेट

विश्वत थापाले तालिमको उद्घाटन गरेका छन् ।

तीन दिन चल्ने तालिममा विकास बैंकका वित्त, लेखापरीक्षण आदि विभागका कर्मचारीको सहभागिता रहेको जनाइएको छ । तालिम इन्डन्डवाई श्रीलंकाका साफेदार राजीव परेराले दिइरहेको एसोसिएसनले जनाएको छ । कार्यक्रमको तेस्रो दिन विकास बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृतहरूलाई समेत प्रशिक्षण दिइने उल्लेख छ । नेपालका बैंक तथा वित्तीय संस्थामा एनएफआरएस लागू भइसकेको छ । एनएफआरएस-९ लागू हुने चरणमा रहेकाले त्यसैको तयारीका लागि डेभलपमेन्ट बैंकर्स एसोसिएसनले यस्तो अग्रसरता लिएको जनाइएको छ । तालिम उद्घाटन गर्दै राष्ट्र बैंकका कार्यकारी निर्देशक थापाले डेभलपमेन्ट बैंकर्स एसोसिएसनले योजनाबद्ध रूपमा आफ्नासदस्य बैंकहरूलाई एनएफआरएस-९ को आवश्यक तयारी गर्न-गराउनका लागि विशेष पहल गरेकोमा प्रशंसा गरेका थिए । नियमनकारी निकायको निर्देशनमा मात्र भरपर्नुभन्दा यसरी आफै अग्रसर भई काम गर्दा सबैलाई राष्ट्रो हुने उनको भनाइ थियो । इन्स्टिच्युट अफ चार्टर्ड एकाउन्टेन्स नेपालका पूर्वअध्यक्ष सुनिर्न दुग्लेले विकास बैंकका लागि आवश्यक पर्ने ज्ञान आदानप्रदान गर्न आपूर्ह र सदैव तत्पर रहेको बताए । डेभलपमेन्ट बैंकर्स एसोसिएसनका अध्यक्ष सुयोग श्रेष्ठले एनएफआरएस-९ का बारेमा वित्त विभागका कर्मचारीले मात्र बुझेर नपुने भएकाले व्यवसाय विभाग, कर्जा विभाग, उच्च व्यवस्थापनका कार्यकारीलगायतले जान्न र बुझनुपर्ने बताए ।

● युपिआई र एनपिआई एकीकृत भई अन्तरदेशीय भुक्तानी कारोबार लागू हुने

भारत र नेपालबीचको अन्तरदेशीय डिजिटल भुक्तानी सहज बनाउन सम्झौता भएको छ । एनपिसिआई इन्टरनेसनल पेमेन्ट्स लिमिटेड (एनआइपिएल) र नेपाल विलयरिड हाउस लिमिटेड (एनसिएचएल)बीच भारतको युनिफाइड पेमेन्ट इन्टरफेस (युपिआई) र नेपालको नेसनल पेमेन्ट इन्टरफेस (एनपिआई) बीच सम्झौता भएको हो ।

प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल र भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीको उपस्थितिमा एनआइपिएलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत रितेश शुक्ला र एनसिएचएलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत नीलेशमानसिंह प्रधानबीच उक्त एमओयू आदानप्रदान भएको हो । आमनागरिक, विद्यार्थी, तीर्थयात्री र यात्रु (पर्यटक)द्वारा गरिने फन्ड ट्रान्सफर एवं भुक्तानीलाई सहज बनाउँदै दुई देशबीच हुने क्रस बोर्डर आर्थिक कारोबार थप सहज गर्नु उक्त सम्झौताको प्रमुख उद्देश्य रहेको बताइएको छ ।

जसअनुसार प्रारम्भिक चरणमा भारत र नेपालका बैंकहरूबीच इनवार्ड र आउटवार्ड ट्रान्सफरका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउन युपिआई र एनपिआईबीच एकीकृत गरी हाल उपलब्ध भुक्तानी प्रणाली र विभिन्न च्यानललाई सबलीकरण गरिने बताइएको छ । त्यसपछि

क्रमशः मर्चेन्ट पेमेन्ट्सलगायतका अन्य भुक्तानीलाई समेत कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । दुई देशबीचको रियल टाइम भुक्तानी लागू हुने हुँदा यस इन्टिग्रेसनलाई कोसेंगुगाको रूपमा लिइएको छ । यो एकीकृत कारोबारले नेपालको भुक्तानी प्रणालीमा समेत थप सुधार गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

● सिटिजन्स बैंक र नयाँ बानेश्वर मल्टिप्लेक्स सेन्टरबीच सम्झौतारी

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेड र नयाँ बानेश्वरस्थित नयाँ बानेश्वर मल्टिप्लेक्स सेन्टर प्रालिबीच सिटिजन्स बैंकका कार्यबाहक ग्राहकहरू विशेष छुट दिइने सम्भदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको छ । सो सम्भदारीपत्रमा हस्ताक्षरपश्चात् सिटिजन्स बैंकका कार्डबाहकहरूले नयाँ बानेश्वर मल्टिप्लेक्स सेन्टरमा रहेका वाइल फेसन, किड्समार्क, मल्टी ब्रान्ड नेपाल, ओरिफ्लेम, जोकी, सिद्धार्थ फार्मसी, प्रिज्म इफेक्ट, भिआर गेमिङ जोन, फेड हुड, ब्लायक रोज, डी. डा. कलेक्सन, माहा ज्वलरी, बेन्वार्म, आशिका मेकअप स्टुडियो, जंगल रेस्टरेन्ट, अटायर फर यु, डॉफे र श्यामाज र्हबल ब्युठी सलुन एन्ड ट्रेनिङ सेन्टर गरी १८ वटा पसलमा ३० प्रतिशतसम्मको आकर्षक छुट पाउनेछन् । यस किसिमको सहायताबाट बैंकका ग्राहकहरू लाभान्वित हुने साथै नगद कारोबारबाट डिजिटल कारोबारतर्फ उत्प्रेरित गर्ने विश्वास बैंकले लिएको छ ।

● रिलायबलले गच्छो राष्ट्रिय त्रिकोट खेलाडीको बिमा

रिलायबल नेपाल लाइफ इन्स्पोरेन्स लिमिटेडले नेपाली राष्ट्रिय टिमका सम्पूर्ण खेलाडीको स्मादी जीवन बिमा गराएको छ । रिलायबलले आपनो संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व (सिएसआर) अन्तर्गत त्रिकोट खेलाडीको स्मादी जीवन बिमा गराएको हो ।

कम्पनीका वरिष्ठ सहायक महाप्रबन्धक दोपेशबाबु तिवारीले राष्ट्रिय टिमलाई उक्त बिमा हस्तान्तरण गरे । राष्ट्रको नाम उच्च राख्ने खेलडीलाई यस किमिसको सहयोगले अझ बढी प्रोत्साहन गर्न उनले बताए । 'जीवन बिमा जरूरी छ भन्ने मूल नाराका साथ स्थापना भएको रिलायबलले नेपाली बिमा बजारमा ५० लाखभन्दा बढी बिमालेखहरू जारी गरिएको छ ।

● ११ संस्थालाई धितोपत्र व्यवसायी अनुमति

नेपाल धितोपत्र बोर्डले विभिन्न ११ संस्थालाई धितोपत्र व्यवसायीको अनुमति दिएको छ । बोर्डले सोमबार प्रेस विज्ञप्ति जारी गर्दै ११ संस्थालाई धितोपत्र दलाल तथा धितोपत्र व्यापारीको अनुमति दिएको जानाएको छ । बोर्डका अनुसार नविल सेक्युरिटिल लिमिटेडलाई धितोपत्र व्यापारीको अनुसार निर्देश दिइएको छ । त्यसैगरी, एलिट स्टक हाउस लिमिटेड लाजिम्पाट, इन्फिनिटी सेक्युरिटिज लिमिटेड सुन्धारा, इन्डेक्स सेक्युरिटिज लिमिटेड डिलीबाजार, शुभकामना सेक्युरिटिज प्राल

जङ्गा...

र नेकपा एमालेको सहयोग र समर्थन विना संविधान संशोधन हुन सक्ने अवस्था नरेको बेला एमारेमाथि दबाब बढाउन कै लागि प्रधानमन्त्री दाहालले त्यस्तो अभियक्ति दिएको हुन सक्छ । मुलुकको कार्यकारी प्रधानमन्त्रीले जनतालाई ढाँट्ने अधिकार छैन । प्रष्ट रूपमा जनताले बुझने गरी आफ्नो भनाई सार्वभौमसत्ता सम्पन्न संसदमा राख्नुपर्नेमा प्रमाण समय आएपछि देखाउन सकिएला भन्नुको अर्थ कै ? प्रधानमन्त्री दाहालको भारत भ्रमणका बेला भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले सार्वजनिक मञ्चबाट सिमा समस्या हल गरिने अभियक्ति दिएका भएपनि त्यसलाई प्रतिवद्धता भन्नु गलत रहेको छ । प्रधानमन्त्री दाहालले आफ्नो भारत भ्रमणले नेपाललाई विकासमुखी, परिणाममुखी, कार्यालयी बनाएको अभियक्ति दिएका भएपनि व्यवहारमा त्यस्तो कैही देखिएको छैन । उल्टो भारतलाई नेपालका नदीनालाहरू जिम्मा लगाउने कार्यमात्र भएको छ ।

भारतले आफूबाटक अन्य देशको लगानीमा बनेका आयोजनाहरूसँग उत्पादित विजुली नकिन्ने भारतीय निर्देशिका बनाएको र त्यस विषयमा प्रधानमन्त्री दाहालले आफ्नो भारत भ्रमणमा सो कुरा भारतीय प्रधानमन्त्रीसँग नउठाएका हुनाले भारतले नेपालका जलविद्युत आयोजनामा

एकाधिकार जमाउने निश्चित रहेको छ । अहिले पनि तुला तुला जलविद्युत आयोजना भारतकै जिम्मा लगाइएको छ । भारतलाई टेण्डर विना नै आयोजना दिइने गरिएकोले गर्दा महांगो मूल्यमा आयोजना बन्ने गरेका छन् । अहिले पनि अरूण तेस्रो १०० क्षमता, अरूण चौथो ४९० क्षमता, तल्लो अरूण ६६९ पश्चिम सेती ७५० क्षमता, सेती नदि ६४५० पुर्वोर्कट कर्णाली ४८० क्षमता र माथिलो कर्णाली १०० क्षमताको जलविद्युत आयोजना भारतलाई नै जिम्मा लगाइएको हुनाले भारतीय दबदबा बढेको छ । प्रधानमन्त्री दाहालको भारत भ्रमण परिणाममुखी भएको भए जलविद्युत आयोजना भारत सहितका अन्य मुलुकको समेत निर्माण गर्न पाउने सम्भौता भएको भए त्यो परिणाममुखी हुन सक्यो तर त्यसो हुन सक्ने किन ? भारतबाटक अन्य देशका लगानीमा निर्माण भएका आयोजनाबाट उत्पादित विजुली भारतले खरिद गर्न सक्ने व्यवस्था किन गरिएन । त्यसको एउटै कारण हो नेपाल र नेपालको सरकारमाथि आफ्नो दबाब राखिराख्नु ।

उत्तरी छिमेकी मुलुक चौनले पाएका आयोजनाहरू समेत जबाट खोसेर भारतलाई विना टेण्डर सोर्को भारतलाई नै दिएका थुप्रै उदाहरणहरू रहेका छन् । पश्चिम सेती आयोजना अन्य मुलुकको कम्पनीहरू हुँदाहुँदै भारतीय कम्पनीलाई जिम्मा लगाइएको छ । यो आयोजना २६ वर्ष अधि अस्ट्रेलियन कम्पनीलाई

दिइएको थियो । यसरी भारतले विभिन्न प्रकारका चाय्ये थाई नेपालका तुला तुला आयोजना आफ्नो पक्षमा पार्ने रणनीतिक उद्देश्य लिएको भएपनि त्यस विषयमा दाहाल सरकार मौन रहेका आयोजना बन्ने गरेका छन् । अहिले पनि अरूण तेस्रो १०० क्षमता, अरूण चौथो ४९० क्षमता, तल्लो अरूण ६६९ पश्चिम सेती ७५० क्षमता, सेती नदि ६४५० पुर्वोर्कट कर्णाली ४८० क्षमता र माथिलो कर्णाली १०० क्षमताको जलविद्युत आयोजना भारतलाई नै जिम्मा लगाइएको हुनाले भारतीय दबदबा बढेको छ । प्रधानमन्त्री दाहालको भारत भ्रमण परिणाममुखी भएको भए जलविद्युत आयोजना भारत सहितका अन्य मुलुकको समेत निर्माण गर्न पाउने सम्भौता भएको भए त्यो परिणाममुखी हुन सक्यो तर त्यसो हुन सक्ने किन ? भारतबाटक अन्य देशका लगानीमा निर्माण भएका आयोजनाबाट उत्पादित विजुली भारतले खरिद गर्न सक्ने व्यवस्था किन गरिएन । त्यसको एउटै कारण हो नेपाल र नेपालको सरकारमाथि आफ्नो दबाब राखिराख्नु ।

पछिलो समयमा प्रधानमन्त्री दाहाल नेकपा एमालेलाई आफ्नो दबावमा राख्ने उद्देश्यले एमालेमित्रै खेल थालेका छन् । त्यसको प्रमाण हो जग्गा सद्वापट्टा गर्ने विवादास्पद आफ्नो अभियक्तिलाई बचाऊ गर्न जग्गा सद्वापट्टाको विरोध गर्ने पार्टी र नेताले पहिला नै निर्णय गरिसकेका छन् भन्नु त्यसको सिधै अर्थ हो कैपी ओलीले पहिला नै निर्णय गरिसकेका छन् भन्ने यसरी सार्वभौम संसदलाई समेत ढाँटेर प्रधानमन्त्री दाहालले आफ्नो सत्ता बचाउने प्रगासमात्र गरेका छैन एमालेमित्रै खेले प्रयास गरेका हुनाले अब उनले त्यसको प्रमाण जनतासामूह दिएर्दैछ । यदि प्रमाण दिन सक्वैनन् भन्ने उनले संसद र जनतासामूह माफी मान्नु पर्युक्त हुनेछ ।

संसद समेत चलिरहेको बेला पुष्पकमल दाहाल सरकारले किन संसदमा नागरिकता विधेयक छलफल र बहस त्याउन चाहेन ? फेरी मन्त्रिपरिषदलाई हुँदै नभएको अधिकार प्रयोग गरेर विधेयक प्रमाणिकरण गरिदिन राष्ट्रपतिलाई सिफारिस गर्ने निर्णय नै असर्वायानिक रहेको छ । संसदले विधेयक बनाउने र समामुख्यले प्रमाणित गरि राष्ट्रपतिकहाँ पठाउने कार्य संसदको हो । मन्त्रिपरिषदको होइन मन्त्रिपरिषदले अध्यादेश ल्याउन सक्छ उसले प्रमाणिकरणका लागि राष्ट्रपति कहाँ पठाउन सक्छ तर विधेयक सकैन ।

दाहाल सरकारले संसदको अधिकारमाथि

पौडेलले विभिन्न विषयका सल्लाहकारहरू समेत नियुक्त गरेका छन् । कानुनी सल्लाहकारमा त पूर्व महान्यायाधिवक्तालाई फौजदारी आचारसंहिताको जानकारी नहुने कुरै भएन तर पनि सत्ता गठबन्धनको बलमा राष्ट्रपतिलाई गैर सम्बैधानिक निर्णय गर्न उनले किन सल्लाह दिए त भन्ने प्रश्न समेत उठेको छ । सत्ता गठबन्धनको बलमा राष्ट्रपतिलाई संविधान, ऐन, कानुन र सर्वानुसारी अवधानको उपलब्ध भएको छ । मन्त्रिपरिषदलाई हुँदै नभएको असर्वायानिक रहेको छ । सत्ता गठबन्धनलाई उसले प्रमाणिकरण गर्ने उक्साइएको हुन सक्छ । पौडेल राष्ट्रपतिमा निर्वाचित भएको छोटो समयमै विवादको घेरामा तानिएका भएपनि

सक्छ । हामीकहाँ भन्ने भ्रष्टाचारीहरूलाई जारी लोकतन्त्रमाथि नै खतरा पर्छ भन्ने यो कस्तो लोकतन्त्र हो ? उपलब्ध गुन्ने डर देखाएर जनताको भावना माथि खेलवाड गर्न थालिएको छ । भ्रष्टाचारीहरूलाई कारबाही गर्दा उपलब्धी गुम्छ भन्ने त्यस्तो उपलब्धिको आवश्यकता नै किन ? मुलुकको विकासको लागि बाधक भनेको भ्रष्टाचार हो । भ्रष्टाचारलाई शुन्य सहनशिलतामा त्याउन सकिन्नैन तर न्यूनीकरण गर्न सकिन्छ । सत्तामा बसेका व्यक्तिहरूले भ्रष्टाचार नगर्ने हो भन्ने आधा भ्रष्टाचारमा कमी आउन सक्छ । भ्रष्टाचारमा कमी आउन सक्ने सम्भावना नै देखिएन यी सबै कार्यहरूले गर्दा र लोकतन्त्र नै गुम्छ डर त्रास जनतालाई देखाएर आफ्नै लुटिरहने प्रयत्न नै खण्डमा भ्रष्टाचारमा उल्लेखित सुधार आउन

तर भ्रष्टाचारलाई उपलब्धी गुम्छ भन्ने डर त्रास जारी गरेको छ । समितिहरूले विधेयक प्रमाणिकरण गरियो त्यो नै रहस्यको विषय भएकाले गर्दा त्यो विषय सर्वोच्च अदालतमा पुगेको छ । सर्वोच्च अदालतले जेष्ठ १७ गते राष्ट्रपतिले प्रमाणिकरण गरेको विधेयक यथारितिमा राख्न अल्पकालिन अन्तरिम आदेश दिए र वादी र प्रतिवादीलाई जेष्ठ २६ गते (अर्थात भोली) छलफलका लागि अदालतमा आउन आदेश समेत जारी गरेको छ ।

समितिहरू राष्ट्रपतिले १५ दिन भित्रमा

दिइएको थियो । यसरी भारतले विभिन्न प्रकारका चाय्ये थाई नेपालका तुला तुला आयोजना आफ्नो पक्षमा पार्ने रणनीतिक उद्देश्य लिएको भएपनि त्यस विषयमा दाहाल सरकार मौन रहेका आयोजना बन्ने गरेका छन् । अहिले पनि अरूण तेस्रो १०० क्षमता, अरूण चौथो ४९० क्षमता, तल्लो अरूण ६६९ पश्चिम सेती ७५० क्षमता, सेती नदि ६४५० पुर्वोर्कट कर्णाली ४८० क्षमता र माथिलो कर्णाली १०० क्षमताको जलविद्युत आयोजना भारतलाई नै जिम्मा लगाइएको हुनाले भारतीय दबदबा बढेको छ । प्रधानमन्त्री दाहालको भारत भ्रमण परिणाममुखी भएको भए जलविद्युत आयोजना भारत सहितका अन्य मुलुकको समेत निर्माण गर्न पाउने सम्भौता भएको भए त्यो परिणाममुखी हुन सक्यो तर त्यसो हुन सक्ने किन ? भारतबाटक अन्य देशका लगानीमा निर्माण भएका आयोजनाबाट उत्पादित विजुली भारतीय वजारमा खुला रूपमा जान सक्ने सर्त राष्ट्रपतिमा त्यसो गरिएको छैन । किन ?

पछिलो समयमा प्रधानमन्त्री दाहाल नेकपा एमालेलाई आफ्नो दबावमा राख्ने उद्देश्यले एमालेमित्रै खेल थालेका छन् । त्यसको प्रमाण हो जग्गा सद्वापट्टा गर्ने विवादास्पद आफ्नो अभियक्तिलाई बचाऊ गर्न जग्गा सद्वापट्टाको विरोध गर्ने पार्टी र नेताले पहिला नै निर्णय गरिसकेका छन् भन्नु त्यसको सिधै अर्थ हो कैपी ओलीले पहिला नै निर्णय गरिसकेका छन् भन्ने यसरी सार्वभौम संसदलाई समेत ढाँटेर प्रधानमन्त्री दाहालले आफ्नो सत्ता बचाउने प्रगासमात्र गरेका हुनाले अब उनले त्यसको प्रमाण दिन सक्वैनन् भन्ने उनले संसद र जनतासामूह माफी मान्नु पर्युक्त हुनेछ ।

हस्तक्षेप गर्दै विधेयक प्रमाणिकरणका लागि राष्ट्रपतिलाई सिफारिस गर्न अधिकार संविधानको कुन धारा दफा उपदफाले दिएको छ ? अकोर्टफर्क राष्ट्रपतिलाई सिफारिस गर्ने निर्णय नै असर्वायानिक रहेको छ । संसदले विधेयक बनाउने र समामुख्यले प्रमाणित गरिएको राष्ट्रपतिलाई कहाँ रहेको छ ? सत्ता गठबन्धनको स्वार्थका लागि रायालिकरण गरिएको हुनाले सत्ता गठबन्धन र दाहाल सरकारको विधेयक प्रमाणिकरण गरिएको हुनाले सत्ता गठबन्धन र दाह